

HELTEINEN KALLIOTAIDERETKI PUUMALAAAN

Neljä vuotta toiminut Suomen kalliotaideyhdistys on edistää nimensä mukaisesti kalliotaiteen tuntemusta. Eniten kalliomaalauksia on löydetty Etelä-Savosta ja kaikista Suomen kunnista Puumalasta, peräti kahdeksan. Siksi Puumala oli perusteltu valinta kalliotaideyhdistyksen perinteisen kesäretken kohteeksi.

Matka tehtiin yli 30 asteen helteessä kemmakkalauantaina 7.8.2010 ja mukana oli 21 kalliotaiteesta kiinnostunutta. Puumalan matkailusihteeri Tuula Vainikka oli suunnitellut retken jota voidaan pitää myös erinomaisena matkailutuotteena. Matkalla ollut Puumala-opas Leena Ollikainen kertoi tästä Pohjoismaiden kuumimmasta kunnasta hyviä taustatietoja.

Ristiinasta alkanut retki kiersi Mikkelin kautta Puumalaan ja edelleen ravintola Niinipuuhun ja sieltä Syrjäsalmen ja Oritsalon Sourunniemen kalliomaalauksille joissa allekirjoittanut toimi oppaana. Matka jatkui Kultasepon työpajan kautta Vihreän kullan kulttuuritietä pitkin Ristiinaan.

KALLIOTAIDEKIN ON MATKAILUTUOTE

Katsoin retkeä pohjoissuomalaisin silmin vaikka tunnenkin syvää lukkarinrakkautta entistä kotimaakuntaani kohtaan. Tämä retki Etelä-Savon vanhimpaan historiaan oli myös hyvä matkailutuote, jota toivottavasti matkailuväki osaa hyödyntää. Kalliotaide on oiva lisä muiden historiakohteiden lomaan ja sen vahvuus on myös se, että sitä ei voi siirtää. Kalliotaide pitää nähdä siellä mihin se on maalattu koska mm. sen maisemallinen sijainti vesireittien varrella kertoo maalauksesta yhtä paljon kuin itse kuvat.

Nyt läpikäyty matka sopii koko perheelle alakoululaisista eläkeläisiin ja on sopivan monipuolinen eikä liian raskas. Retkeen oli liitetty hyvä ravintola, piipahdus viinitilalla, kultasepän verstaassa ja kemmakkatorilla. Se kulki pitkin matkailureittiä jonka varren nähtävyyksiä oli ainakin näin pohjoisen etäisyyksiin tottuneelle sopivan tiheässä.

Kalliotaideretkeily on monin paikoin suorastaan vaarallista tasapainoilua kalliojyrkänteillä ja kohteet voivat olla kilometrienkin päässä teiltä. Aiheeseen vihkiytyneet fanaatikot matkustavat kalliotaiteen perässä ympäri maailmaa ja mitä vaikeamman ponnistuksen takana kohde on, sen parempi.

Kohtuuttomia ponnistuksia emme voi kaikilta vaatia ja Puumalan retki oli sopiva huonojalkaisillekin. Suomen 106 kalliomaalauksesta ja 24 punamultaläiskästä Syrjäsalmi on kaikkein helpoimmin saavutettava. Viljakansaaren tielle on tehty helposti löydettävä levennys Syrjäsalmen sillan kohdalle missä on myös Vihreän kullan kulttuuritien kyltti. Viitta ohjaa parin sadan metrin päässä sijaitsevalle maalaukselle.

TULKINTAA TUHANSIEN VUOSIEN TAKAISISTA VIESTEISTÄ

Syrjäsalmeella kannattaa käydä keväällä jolloin kalliolla asuva korppiperhe luo paikalle suorastaan dramaattista ääniefektiä. Syrjäsalmi on löydetty jo 1970-luvulla ja on yksi Suomen pisimpään tunnettuja maalauksia. Kallioaalausten löytöbuumi sijoittuu viimeisiin 20 vuoteen ja on pitkälti Pekka Kivikkään 1990-luvulla alkaneen ansiokkaan työn aikaansaannosta.

Vaikka ihmishahmo on Suomen kalliotaiteen yleisimpiä, on Syrjäsalmen iso ja pieni ihminen-kuvapari sarjassaan harvinaisuus. Suomesta on löydetty vain muutama suorajalkainen ihmishahmo ja tämä parivaljakko on siitä paras esimerkki. Yleensä kalliotaiteen ihmishahmoilla on koukistetut jalat ja toinen jalka ylempänä, ikään kuin tanssiasennossa.

Syrjäsalmi on tulkinnanvaraisuudessaan mielenkiintoinen kalliotaidekohde. Sen kahteen kohtaan tehdystä maalauksesta löytyy ison punaisen läiskän, jonka alla on kuvien jäännöksiä, ohella lyhyitä ja tulkinnanvaraisia mahdollisten vene- ja hirvikuvien katkelmia.

Maalauksen ylin kuvio isommassa ryhmässä voi olla vinoristi jotka Kivikäs on tulkinnut vanhimmaksi kuva-aiheeksi ns. kalotin ja venekuvien rinnalla. Sen perusteella pitkään maalauskaaliona toimineen Syrjäsalmen käyttö alkaisi varhaiskampakeraamisena aikana noin 4000 eKr.. Syrjäsalmen, kuten muidenkin Suur-Saimaan kalliomaalausten ajoitus on tarkentumassa koska rannansiirtymisen selvittäminen vaatii vielä täsmennystä.

Oritsalon Sourunniemi on vaikea löytää kesämökkiteiden sokkeloista. Onneksi v. 2004 tarkkasilmäisen Rauno Oksasen löytämä kohde oli saanut tien varteen kyltin joka oli helppokulkuisen polun alussa.

Sourunniemen pieni maalaus esittää todennäköisesti kahdesta kolmiosta koottua ihmishahmoa ja se on vaikea erottaa kallioseinästä. Kuva-aihe on harvinainen ja sille löytyy paras vastine samalla rantatasolla olevalta Ristiinan Uittamonsalmen kalliomaalauksesta jolloin molemmat ajoittuisivat 5000-5200 vuoden taakse.

Sourunniemen kalottiaihetta on Kivikkään mukaan maalattu pienellä alueella lyhyen aikaa heti Vuoksen puhkeamisen jälkeen. Sourunniemi osoittaa, että pieni ja vaatimattoman näköinen maalaus voi sijaintinsa, korkeutensa ja kuva-aiheensa perustella antaa hyvinkin paljon lisätietoa kivikauden tutkimukseen.

VAIN KALLOITA KATSOMALLA LÖYTÄÄ LISÄÄ

Kalliotaideretket ovat tärkeitä sekä ympärivuotisille että kesäasukkaille, koska suurin osa maalauksista on tavallisten tarkkasilmäisten ilmoittamia. Selvää on, että monta kalliomaalausta odottaa vielä löytymistään ja esimerkiksi Suourunniemen käynti opetti kuinka vaikea niitä on havaita. Mutta uskon, että tämän retken jälkeen moni katsoo kallioita entistä tarkemmin silmin. Sen verran kiinnostunutta väkeä bussissa istui.

Seuraava "retki" kalliotaitteeseen tehdään Ristiinan Setälä-salissa 20. marraskuuta kun yhdistyksen "Ajankohtaista kalliotaitteesta"-seminaarissa esitellään aihepiirin uusimpia tutkimustuloksia.

Leena Lehtinen

retken opas, arkeologi ja kalliotaiteen harrastaja